

Література

9. Можливості цифрових технологій дослідження довкілля з використанням квадрокоптерів URL: <https://forestcom.org.ua/news-post/mozhливosti-vykorystannya-kvadrokopteriv>. (дата звернення 15.05.2025)

10.Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3393-17> (дата звернення 15.05.2025)

11.Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про використання повітряного простору України» від 6 грудня 2017 р. № 954 URL: [//zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-2017-%D0%BF](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-2017-%D0%BF) (дата звернення 15.05.2025)

12.Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Авіаційних правил України «Правила використання повітряного простору України» від 11.05.2018 № 430/210 URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1056-18](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1056-18) (дата звернення 15.05.2025)

Скорина Тарас Миколайович,

кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне

Марчук Стефан Вікторович,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне.

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ У ПОЛІТИЦІ ЄС: ІНСТРУМЕНТ М'ЯКОЇ СИЛИ ТА РЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

У ХХІ столітті туризм трансформувався із суто економічної діяльності у політичний і культурний інструмент міждержавної взаємодії. Для Європейського Союзу, який спирається на принципи

інтеграції, відкритості та міжрегіонального партнерства, міжнародний туризм став не лише джерелом доходів, але й ефективним інструментом м'якої сили (soft power), через який реалізується стратегія впливу без примусу. Туризм дозволяє посилити взаєморозуміння між країнами, формувати спільні європейські цінності, сприяти демократизації та зміцненню зовнішньополітичних позицій ЄС. Попри це, науковий дискурс здебільшого фокусується на економічних аспектах туризму, залишаючи недостатньо дослідженим його потенціал у сфері політики.

Питання туристичної політики Європейського Союзу досліджуються такими авторами, як Бернс П., Дредж Д., Мейтленд М. та П'яттоні А., а також українськими науковцями – О. Бейдик, Т. Ткаченко, Н. Хомицькою. У працях розкрито правові та інституційні засади туристичної політики ЄС, розглянуто фінансові інструменти (COSME, ЄФРР, Horizon Europe), а також представлено огляд програм транскордонного співробітництва (Interreg, ENI CBC). Однак значно менше уваги приділяється аналізу туризму як складової політики м'якої сили ЄС, зокрема в контексті культурної дипломатії, гуманітарного впливу та трансформації периферійних регіонів.

Недостатньо досліджено, яким чином міжнародний туризм сприяє реалізації зовнішньополітичних стратегій ЄС, забезпеченню стабільності на периферії Союзу, а також якими є механізми посилення ролі туризму в політиці сусідства. Потребує обґрунтування роль туризму як інструменту регіонального співробітництва та гуманітарної взаємодії, зокрема у відносинах із країнами Східного партнерства та Західних Балкан.

Метою цієї роботи є дослідження міжнародного туризму як складової політики м'якої сили Європейського Союзу, аналіз його ролі у зміцненні регіонального співробітництва та формуванні позитивного іміджу ЄС на глобальному рівні.

Туризм, як частина гуманітарної політики, відіграє дедалі важливішу роль у реалізації зовнішньополітичної стратегії Європейського Союзу. ЄС визначає туризм не лише як інструмент економічного зростання, а і як засіб поширення європейських

цінностей, утвердження європейської ідентичності та поглиблення інтеграційних процесів між країнами-членами та країнами-партнерами [1]. У багатьох стратегічних документах ЄС (наприклад, «Європа 2020», «Новий європейський порядок денний для культури») наголошується на ролі культурного обміну, мобільності, міжрегіональної кооперації, де туризм розглядається як дієвий механізм м'якої сили.

Застосування м'якої сили (soft power), за визначенням Джозефа Ная, означає здатність країни впливати на інших через привабливість своєї культури, цінностей і політики, а не через тиск чи силу [2]. У цьому сенсі туризм виступає каналом культурної дипломатії – туристи, подорожуючи до ЄС, безпосередньо знайомляться з його культурною спадщиною, ціннісною системою, моделями поведінки. Так формується позитивний імідж ЄС у світі, зростає довіра до його політичної системи, а країни-реципієнти європейської підтримки легше сприймають інтеграційні ініціативи.

Однією з найважливіших форм реалізації туристичної політики як м'якої сили є програми транскордонного співробітництва. Зокрема, програма Interreg Europe сприяє розвитку спільних туристичних маршрутів, підтримує культурні обміни, розбудову туристичної інфраструктури в прикордонних регіонах. Завдяки таким ініціативам країни-члени та сусіди ЄС (Україна, Молдова, Грузія) отримують нові інструменти розвитку, формують партнерські мережі та посилюють інтеграцію [3].

Крім того, туризм інтегровано в Європейську політику сусідства. Наприклад, у рамках програм ENI CBC (European Neighbourhood Instrument Cross-Border Cooperation) реалізовано десятки проєктів у сфері сталого туризму, збереження культурної спадщини, цифровізації туристичних послуг. Це дає змогу країнам-учасникам не лише модернізувати інфраструктуру, а й долучитися до політики європейських стандартів, зокрема у сфері сталого розвитку, інклюзії, прозорості управління [4].

Важливу роль відіграють європейські культурні маршрути, які фінансуються Радою Європи та підтримуються ЄС. Наприклад,

маршрути Camino de Santiago, Via Francigena, Iter Vitis сприяють міжкультурному діалогу та поєднують DESTИНАЦІЇ різних країн на основі спільної історико-культурної тематики. Такі маршрути інтегрують менш відомі регіони у туристичний потік, створюють додану вартість для локального населення та формують спільне європейське культурне поле [1].

На інституційному рівні туризм розвивається під егідою Генерального директорату ЄК із питань внутрішнього ринку, промисловості, підприємництва та МСП, а також через інструменти, як-от COSME, NextGenerationEU та Пакт за навички. Ці програми передбачають фінансування ініціатив у сфері сталого туризму, цифрової трансформації, екологічного менеджменту, підтримки жіночого підприємництва у сфері гостинності. Зокрема, 2022 року в межах COSME ЄС профінансував понад 80 туристичних проєктів зі сталим компонентом [5].

Особливу увагу в останні роки ЄС приділяє регіонам, які постраждали від пандемії COVID-19 та війни в Україні. Туризм розглядається як засіб відновлення економіки, підтримки місцевого бізнесу, збереження соціальної згуртованості. ЄС виділяє кошти на популяризацію нових туристичних напрямків, що сприяє зменшенню туристичної концентрації у традиційних DESTИНАЦІЯХ та активізації прикордонних територій.

Отже, міжнародний туризм у політиці ЄС – це не лише галузь, що генерує прибуток, а й потужний інструмент зовнішньої політики, дипломатії, гуманітарної допомоги та регіонального розвитку. Він сприяє утвердженню ЄС як глобального актора, здатного впливати на інші країни не військовим чи економічним тиском, а привабливістю цінностей, культури та стилю життя.

Міжнародний туризм є важливим елементом реалізації політики м'якої сили Європейського Союзу. Через культурну дипломатію, регіональне співробітництво, транскордонні проєкти та підтримку інтеграційних процесів туризм посилює гуманітарний вплив ЄС. Туристична політика сприяє демократизації, утвердженню спільних цінностей, формуванню європейської ідентичності та стабілізації

зовнішнього середовища. Для України як країни-партнера ЄС особливо важливим є включення у європейські туристичні програми як крок до глибшої інтеграції та регіонального розвитку.

Література

1. European Commission. European Agenda for Tourism 2030. URL: <https://ec.europa.eu>. (дата звернення: 12.05.2025).
2. Nye J. S. Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York: Public Affairs, 2004. 191 p.
3. Interreg Europe. Projects and Results Database. URL: <https://www.interregeurope.eu>. (дата звернення: 14.05.2025.)
4. European Neighbourhood Instrument. ENI CBC Annual Report 2022. URL : <https://www.euneighbours.eu>. (дата звернення: 12.05.2025).
5. European Commission. COSME Tourism Initiatives Overview. URL: <https://single-market-economy.ec.europa.eu>. (дата звернення: 12.05.2025).

Яремчук Оксана Яківна,

*вчитель географії Озерецької гімназії
Вараської міської ради, с. Озерці*

Яроменко Оксана Володимирівна,

*кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри географії і туризму, начальник відділу з
наукової діяльності та аспірантури
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука», м. Рівне*

ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА СЕЛА ОЗЕРЦІ ВАРАСЬКОГО РАЙОНУ

Економіко-географічні особливості сільського господарства є актуальними до вивчення, оскільки сільське господарство є важливою складовою господарства сільських місцевостей України. У розвитку